

Asia: VN/30101/2021

Lausuntopyyntö virkarikossäännösten uudistamista koskevista selvityksistä

Onko muutoksia tapahtunut siinä, missä laajuudessa rikosoikeudellinen virkavastuu on katsottava tarpeelliseksi?

Vastaus

Valtiolla työskentelee tällä hetkellä yli 80 000 henkilöä. Valtion henkilöstömäärä on laskenut merkittävästi ajanjaksolla 1977—2022. Ajanjaksolla valtiolla työskenteli enimmillään runsaat 215 000 henkilöä. Valtaosa vähennyksestä on seurausta virastojen ja laitosten liikelaitostamisesta, yhtiöittämisestä ja kunnallistamisesta. Vuosien 1990–1995 säästö- ja tehostamistoimenpiteet vaikuttivat myös merkittävästi henkilöstömäärään.

1970-luvun alussa noin kolme neljäsosaa kunta-alan henkilöstöstä oli virkasuhteisia. Nykyisin tilanne on päinvastainen, eli lähes kolme neljäsosaa henkilöstöstä on työsuhteisia. Samaan aikaan kunta-alan henkilöstömäärä on noussut 193 000 henkilöstä 444 000 henkilöön (2022).

Julkista valtaa on mahdollista käyttää työsuhteessa, mikäli tehtävät on annettu työsuhteisille työntekijöille säädettävällä lailla tai lain nojalla. Säädettävällä lailla tehdyistä muutoksista esimerkkejä ovat yliopistolain uudistaminen sekä puolustusvoimien ruokahuollon yhtiöittäminen. Lain nojalla tehdystä muutoksesta esimerkkejä ovat kuntalain uudistus, jonka perusteella kuntatyönantajalle on annettu mahdollisuus muuttaa virkasuhde työsuhteeksi.

STTK pitää perusteltuna, että virkamiehillä on työntekijää laajempi rikosoikeudellinen virkavastuu. Virkamiehen oikeudellinen asema ja virkavelvollisuudet määräytyvät eri lähtökohdista kuin työntekijöiden ja yksi virkasuhteen tunnusmerkkejä edelleen on työntekijää laajemmat vastuut. Julkisen sektorin tehtävien siirryttyä laajassa mittakaavassa työsuhteiseksi työksi, työntekijöiden asemaan liittyviä oikeudellisia vastuita voidaan tarkastella, mutta samassa yhteydessä on huomioitava myös työsuhteisiin liittyvät oikeudelliset vastuukysymykset ja työntekijän tosiasiallinen oikeudellinen asema verrattuna virkamiesten oikeudelliseen asemaan.

Har det skett ändringar i fråga om behovet av omfattningen av straffrättsligt tjänsteansvar?

Svaran

-

Tuleeko rikosoikeudellisessa virkavastuussa säilyttää laaja ja suppea virkavastuu, vai tuleeko virkavastuun eri henkilöryhmissä olla yhtä laajaa?

Vastaus

STTK katsoo, että laajan ja suppean virkavastuun säilyttäminen on edelleen perusteltua. Suppeaa virkavastuuta ja sen eroa suhteessa laajaan vastuuseen on perusteltu vuoden 1989 ja vuoden 2002 virkarikosuudistuksissa. Näissä tekijöissä ei ole tapahtunut olennaisia muutoksia

vuoden 2002 jälkeen.

Bör inom straffrättsligt tjänsteansvar bibehållas brett och snävt tjänsteansvar eller bör tjänsteansvaret i olika persongrupper vara lika omfattande?

Svaran

-

Tuleeko rikosoikeudellisen virkavastuun aineellisena keskeisperusteena julkisen vallan käyttämisen (RL 40:11 5 kohta) sijaan olla julkisen hallintotehtävän/julkisen tehtävän hoitaminen?

Vastaus

Julkisen vallan käyttämistä koskevalla sääntelyllä on yhtymäkohtia perustuslakiin sekä muiden oikeudenalojen sääntelyihin. Vaikka julkisen vallan käyttämisen sääntelyyn saattaa liittyä tiettyä tulkinnanvaraisuutta, STTK ei pidä kriteeristön muuttamista kannatettavana. Muutokset tekevät tilanteen vielä nykytilaakin tulkinnanvaraisemmaksi.

On tärkeää, että työntekijä tietää työskennellessään, onko hän rikosoikeudellisen vastuun piirissä ja mikä tuon vastuun sisältö on. Rikosoikeudellisen vastuun laajentaminen koskemaan myös julkista hallintotehtävää suorittavia työntekijöitä, aiheuttaa ongelmia, jos julkista hallintotehtävää ei ole riittävän tarkkarajaisesti määritelty tai jos määrittelyyn liittyy tulkinnanvaraisuutta. On myös pystyttävä riittävän yksiselitteisesti määrittämään, miten laajasti rikosoikeudellinen vastuu ulottuu koskemaan myös alaisasemassa toimivia työntekijöitä, jotka osallistuvat julkisen tehtävän suorittamiseen, mutta eivät ole vastuuasemassa.

Bör den materiella centralgrunden för det straffrättsliga tjänsteansvaret i stället för utövning av offentlig makt (SL 40:11 5 punkten) vara skötseln av offentlig förvaltningsuppgift/offentligt uppdrag?

Svaran

-

Huomioita rikosoikeudellisen virkavastuun henkilöryhmistä?

Vastaus

STTK katsoo, että nykyinen rikoslain 40:11 5 kohdan mukainen henkilöpiirin rajausta julkisen vallan käyttöön (ja sen kytkös muuhun lainsäädäntöön) on virkavastuun henkilöpiirin tunnistamista ja tulkintaa tehtäessä työnantajien ja työntekijöiden vastuu- ja oikeusasemaa turvaava seikka ja se tulee säilyttää.

Observationer gällande persongrupperna av straffrättsligt tjänsteansvar?

Vastaus

-

Voitaisiinko rikosoikeudellisen virkavastuusäntelyn rakennetta kehittää huomioon ottaen rikosoikeudellinen laillisuusperiaate?

Vastaus

Rikosoikeudellisen virkavastuusäntelyn rakenteen kehittäminen laajentamalla sen aluetta, voi aiheuttaa ongelmia muun ohella sote-sektorin yksityisissä työpaikoissa (ulkoistetut palvelut).

Suomessa on edelleen olemassa kaksi eri palvelussuhdemuotoa eikä rikosoikeudelliseen vastuuseen liittyvien muutosten tulisi vaikuttaa palvelussuhdelajin valintaan. Lähtökohdan tulee edelleenkin olla se, että valtion julkisia hallintotehtäviä ja julkista valtaa käytetään valtion palveluksessa virkasuhteessa. Rikosoikeudellisen sääntelyn muutokset eivät saa johtaa välillisestikään yksityistämiseen, vaan julkisten hallintotehtävien ja julkisen vallan käytön siirtäminen muun kuin julkisyhteisön hoidettavaksi tulee jatkossakin arvioida perustuslain 124 §:n edellyttämällä tavalla.

Kan strukturen hos den straffrättsliga tjänsteansvarsregleringen utvecklas under beaktande av den straffrättsliga legalitetsprincipen?

Svaran

-

Näkemyksenne rikoslain ulkopuolisista rikosoikeudellista virkavastuuta koskevista säännöksistä?

Vastaus

-

Er åsikt om de straffrättsliga tjänsteansvarsreglerna utanför strafflagen?

Vastaus

-

Mahdollisia kehittämistarpeita rikoslain yksittäisissä virkarikossäännöksissä?

Vastaus

-

Eventuella utvecklingsbehov beträffande strafflagens enskilda bestämmelser om tjänstebrott?

Svaran

-

Mahdollisia kehittämistarpeita virkarikosten seuraamuksissa?

Vastaus

-

Eventuella utvecklingsbehov i fråga om påföljderna för tjänstebrott?

Svaran

-

Arvionne arviomuistiossa esitetyistä ehdotuksista?

Vastaus

STTK pitää kannatettavana hoito- ja pelastushenkilökunnan työssä kohdattua väkivaltaa koskevan suojan muuttamista virkamiehen suojaa vastaavaksi.

Muilta osin STTK ei pidä arviomuistiossa esitettyjä ehdotuksia muun ohella laajan virkavastuun henkilöpiirin laajentamisesta kannatettavana. Esityksessä ei ole huomioitu riittävästi sitä, että laaja virkavastuu perustuu virkamiesoikeudelliseen asemaan, joka on toimintaoikeuksien, aseman ja oikeudellisen aseman osalta olennaisesti toinen kuin työntekijöillä.

Er bedömning om förslagen i promemorian?

Svaran

-

Arvionne selvityksessä esitetyistä ehdotuksista?

Vastaus

STTK ei pidä selvityksessä esitettyjä ehdotuksia kannatettavina. Esityksessä ei ole huomioitu riittävästi sitä, että laaja virkavastuu perustuu virkamiesoikeudelliseen asemaan, joka on toimintaoikeuksien, aseman ja oikeudellisen aseman osalta olennaisesti toinen kuin työntekijöillä.

Lisätietoja: Minna Ahtiainen, johtaja, STTK ry

Er bedömning om förslagen i utredningen?

Svaran

-

Muita huomioita

Vastaus

-

Övriga synpunkter

Svaran

-

Gylling Päivi
STTK ry.